

LBRIS

We know
books

**JURNAL
CU OAMENI
ȘI POVEȘTI**

...

NICOLAE USZKAI

EDITURA
CREATOR
BRAȘOV, 2023

CUPRINS

CUVINTE ÎNAINTE	9
VLAD , URMAȘ AL LUI VLAD DRACUL, CEL CĂRUIA I S-A SPUS ȚEPEȘ	15
BRAȘOVEANUL NICOLA NICOLAU , UN „FRUMOS NEBUN” AL VREMURILOR SALE	33
CHRISTIAN TELL , GENERAL ȘI OM POLITIC ROMÂN.....	46
CONSTANTIN LECCA , PICTOR, REVOLUȚIONAR, TIPOGRAF, PUBLICIST ȘI PROFESOR.....	54
ANDREI ȘAGUNA , MITROPOLIT, OM POLITIC ȘI SFÂNT	62
CIPRIAN PORUMBESCU , EROUL MUZICII ROMÂNEȘTI, ȘI BRAȘOVUL.....	75
CONSTANTIN LACEA , LINGVIST ȘI FILOLOG, LUPTĂTOR PENTRU CAUZA UNIRII	89
BADEA CÂRȚAN , UN ȚĂRAN CĂT O ETERNITATE	94
BRAȘOVEANUL VASILE SAFTU , PREȚ ȘI PATRIOT.....	106
EPISCOPUL JUSTINIAN TECULESCU , ÎNTÂIUL EPISCOP AL ARMATEI ROMÂNE.....	120
GEORGE MOROIANU , PUBLICIST, ECONOMIST ȘI DIPLOMAT	129
PROFESORUL AUREL CIORTEA , PATRIOT, FIZICIAN, CERCETĂTOR ȘI OM	135
NICOALE TECLU , INGINER CHIMIST ȘI ACADEMICIAN	142
GENERALUL TRAIAN MOȘOIU , UN BRAȘOVEAN PENTRU ROMÂNIA MARE	151

PROFESORUL ANDREI BÂRSEANU , PEDAGOG, POET, PUBLICIST ȘI FOLCLORIST, PREȘEDINTE AL ASTRA	160
GENERALUL ION DUMITRACHE , UN VÂNĂTOR DE MUNTE ȘI A SA „DIVIZIE DE CREMENE”	169
PUBLICISTUL VALERIU BRANIȘTE , MEMBRU ÎN CONSILIUL DIRIGENT AL TRANSILVANIEI	185
LOCOTENENTUL AVIATOR IOAN SAVA , O „ARIPĂ FRÂNTĂ” DIN ISTORIA AVIAȚIEI ROMÂNE	191
ALEXANDRU I. LAPEDATU , ISTORIC, PREȘEDINTE AL ACADEMIEI ROMÂNE	205
ION I. LAPEDATU , ECONOMIST, POLITICIAN ȘI GUVERNATOR AL BĂNCII NAȚIONALE A ROMÂNIEI	215
ALEXANDRU CIURCU , INVENTATOR ȘI PUBLICIST, INVENTATORUL BĂRCII CU MOTOR.....	226
VASILE GOLDIȘ , EROU AL FĂURIRII ROMÂNIEI MARI	233
TRAIAN VUIA ȘI ZBORUL CEL DINTÂI	242
GENERALUL GHEORGHE MĂRDĂRESCU , CUCERITORUL BUDAPESTEI	254
ELENA VĂCĂRESCU , PRIMA FEMEIE MEMBRĂ A ACADEMIEI ROMÂNE	264
GOGU CONSTANTINESCU , INGINER ȘI INVENTATOR.....	272
GENERALUL HENRI CIHOSKI , EROUL DE LA MĂRĂȘEȘTI.....	279
ȘTEFANIA MĂRĂCINEANU , CHIMISTĂ ȘI FIZICIANĂ DE TALIE MONDIALĂ.....	290
MIHAI TICAN-RUMANO , SCRIITORUL-CĂLĂTOR PRIN LUME	299
ELENA DENSUȘIANU-PUȘCARIU , MEDIC, PROFESOR ȘI OM	314
GRIGORE VASILIU-BIRLIC , UN ACTOR CÂT VEȘNICIA.....	324
PORTRET DE EROU. COLONELUL VASILE SCĂRNECI , UN VÂNĂTOR DE MUNTE ȘI DOUĂ RĂZBOAIE MONDIALE	337
NENEA IANCU CARAGIALE ȘI BRAȘOVUL	348

CUVINTE ÎNAINTE

Vreau să încep aceste câteva „cuvinte înainte” prin a mărturisi că am un sentiment de bucurie de fiecare dată când văd, fie în librării fie în evenimentele gestionate de vreo instituție de cultură, o nouă apariție de carte despre oameni, fapte și-ntâmplări de demult de pe-ntinsul țării și aceasta se datorează nu numai admirației mele pentru efortul imens al „traseului” devenirii societății românești în involburata noastră istorie, ci și credinței mele că încă nu s-a scris suficient despre aceasta, că au rămas destule lucruri nedescoperite despre aceste fapte, oameni și întâmplări, încât orice carte, articol ori lucrare care abordează subiectul este mai mult decât binevenită. Tocmai de aceea, am răspuns „prezent” apelului unui bun amic și „făcător de cultură” în urbea brașoveană, Virgil Oniță pe numele său, de a încerca să „zugrăvesc” în cuvinte câteva portrete vorbite (ori scrise, cum preferați) ale unor oameni faini, trăitori prin Brașov ori prin arealul ținuturilor românești de pretutindeni. Trebuie să vă zic dintru început că nu sunt și nu mă consider un scriitor, chiar dacă am cochetat dintotdeauna cu slovele scrise, ci doar un publicist oarecare, nici măcar pe „calapodul” unui Rică Venturiano mai „copt” într-ale anilor de vârstă adunați pe „răbojul” vieții proprii... Încerc în filele acestui demers publicistic să v-aduc în atenție niște „povești” despre câțiva oameni care au marcat încercarea

nației noastre de a deveni o nație distinctă în „concertul națiunilor” lumii!

Într-o epocă în care aproape orice dovadă de cel mai pur patriotism este, uneori, taxată ca desuetă ori luată greșit, de multe ori, drept xenofobie, în contextul tot mai globalizant în care trăim, tot mai puțini români, mai ales tineri, sunt interesați de istoria țării, iar acest lucru ar trebui să dea de gândit atât „diriguiților” contemporani ai treburilor țării, în ansamblu, dar, mai ales, celor răspunzători direct de educația tinerei generații prin orice mijloace. De aceea cred că orice „încercare” publicistică similară celei de față poate ajuta cea educațională. Fără cunoașterea a ceea ce a fost este aproape imposibil să te raportezi la un prezent decent și la un viitor rezonabil și e aproape de neînțeles pentru mine de ce demersul de cunoaștere continuă a „oamenilor cari au fost” nu este ridicat la rang de obiectiv național, așa cum o face majoritatea națiunilor din spațiul european, mai mult sau mai puțin clamat în spațiul public. Eu zic că fără cei pe care vă invit să-i cunoașteți sau să vi-i reamintiți, am fi mai săraci și mai puțin împliniți! De ce am încercat asta? Am apelat la surse mult mai pricepute decât mine, am „agregat” câteva fapte, date și întâmplări și am vrut doar să aduc în ochii și mintea celor ce vor parcurge „poveștile” lor, câteva „felii” din viața unor înaintași care m-au fascinat încă din copilărie, de pe vremea când îi descopeream din filele diverselor cărți din biblioteca unui sat de pe plaiuri sătmărene. Zicea odată Diaconul Coresi, acum câteva secole, prin urbea Brașovului, urbe pe care a marcat-o definitiv cu tipărișurile sale, în predoslovia sa la „Tâlcul Evangheliilor” cum că: „[...] Dacă am cetit, bine am socotit și am aflat că toate tâlcuiesc și mie toate plăcură și am scris cu tiparul vouă, fraților românilor, să vă fie pre învățătură. Și vă rog frații mei să cetiți și bine să socotiți că veți vedea voi înșivă că e mărgăritarul și

comoara ascunsă întrânsele". Îmi cer iertare amintirii marelui înaintaș făcător de carte că-ndrăznesc a mă așeza lângă demersurile sale într-ale slovei scrise, dar citatul din scrierea sa mi se pare definitiv pentru oricine încearcă să-nșire cuvinte în filele din orice carte scrisă-n limba română. Și m-a mai împins de la spate faptul că se pare că-n zilele noastre vorbim prea puțin despre cei care ne fac sau ne-au făcut mândri în lumea întregă de-a lungul timpului. Despre cei care ocupă, fără tăgadă, locurile de cinste în memoria colectivă a țării noastre și în paginile manualelor de istorie. Tocmai pentru că sacrificiul lor merită asta, trebuie să mai ieșim, din când în când, din cotidianul sufocant al urzelilor politico-sociale vremelnice și să ne aducem aminte de cei cu care ne mândrim. De unii poate am auzit, de alții poate mai puțin. Acesta este, în fapt, demersul pe care-l joacă, la roata istoriei, „Jurnalul cu oameni și povești” de față, merit a aduce în mintea și sufletul cititorului câțiva oameni și câteva fapte, și întâmplări care au contribuit, definitiv, la existența de azi a României, și a spune povești adevărate și (câteodată) frumoase despre acei „*oameni cari au fost*”.

Nu cred că vă spun vreo noutate când afirm că toate cărțile și revistele cu tematică istorică ori publicațiile „cu țintă” preponderent de factură memorialistică au darul și menirea de a produce un impact firesc în a scoate din uitare chiar și oamenii mai puțin cunoscuți marelui public contemporan, oameni care, totuși, au fost făuritori de istorie prin însăși participarea cu fărâma de cărămidă a efortului ori jertfei fiecăruia la edificiul pe care-l pomeneam anterior. Acest mic volum se dorește a fi o doar un început de antologie despre personalități din diverse arii și domenii de activitate, despre oameni care au marcat istoria nației noastre, fie ei din Brașov și împrejurimi ori de pe tot cuprinsul țării și din toate timpurile. Ideea în care sunt prezentate, pe scurt,

personalitățile din „*Jurnal...*” se cantonează în jurul faptului că este necesar a aduce în mintea și sufletul contemporanilor, mai ales ale celor din tânăra generație, câteva informații despre oameni, fapte și întâmplări care au contribuit definitoriu la existența de azi a României și a spune câteva povești adevărate și frumoase despre aceștia. De la „făcători de istorie”, oameni de știință, profesori în diferite domenii, inventatori, militari celebri ai nației noastre și până la scriitori, poeți, artiști ori intelectuali ai „inteligenției” românești etc, în cartea aceasta se regăsesc doar câteva dintre cele mai faimoase personalități românești ale tuturor timpurilor, dar și câțiva oameni de excepție despre care se știe mai puțin, din păcate. Este vorba și despre personalități ce au trăit pe meleaguri brașovene ori care au avut legături tangențiale cu acestea, dar având o formație intelectuală, științifică, artistică ori istorică cu valențe universale și care au contribuit semnificativ la construirea unei imagini pozitive a României pe mapamond.

Aș vrea să vă mai dau de știre că prezentarea personalităților din acest volum nu respectă neapărat un oarecare principiu cronologic ori al „întâietății” valorii, pentru că nu acestea ar fi relevante și pentru că nu doresc a ierarhiza realizările ori viețile acestor personalități, oamenii din „povești” având o valoare intrinsecă independentă. Țin să mai mărturisesc faptul că aceste file de „Jurnal cu oameni și povești” și-au găsit, inițial, locul în mediul online, pe platforma online a postului de radio Jurnal FM și pe undele acestui radio care „crește” pas cu pas în multe orașe din țară. Fiecare „filă” a „Jurnalului” începe cu câte un motto pe care eu l-am considerat definitoriu pentru „povestea” respectivă. Poate nu e cel mai potrivit motto pentru fiecare dintre cei „înscriși” aici, dar eu așa am simțit. Am mai ținut neapărat să inserez la finalul „poveștilor” despre fiecare dintre perso-

nalitățile descrise aici o parte dintre sursele de documentare pe care le-am folosit pentru a „țese” povestea fiecăruia dintre cei descriși aici, chiar dacă acestea nu sunt exhaustive. Consider că este firesc s-o fac, așa cum mărturisesc că le-am inserat doar pe cele mai importante și nu pe toate, cu mențiunea că acestea pot fi consultate de oricine pentru lecturi suplimentare care pot completa scurtele povești pe care le veți găsi aici. Unele surse le-am „lăsat” scrise strict cu adresa de căutare pe Internet pentru că știu că foarte mulți preferă a se informa mai mult de pe „bulevardele virtuale”. La finalul surselor de documentare respective, am inserat și sursa uniciei fotografii cu care am ales să ilustrez fiecare „portret” și poveste. Unde n-am găsit portretul omului „de poveste”, am inserat o imagine sugestivă despre acesta. Mai menționez, în același timp, că aceste „portrete” nu s-au dorit, nu se doresc și nici nu sunt „viziuni academice” ori de alt tip mai „prețios”, de rămas „pentru eternitate”, ci sunt doar simple demersuri de aducere la cunoștința publică a unor figuri (poate) mai puțin cunoscute către cei care, întâmplător, citesc aceste rânduri. Dacă vi se pare că las altă impresie decât cele ce v-am zis și faptul că am extras mai mult dintr-o sursă în detrimentul altora, poate mai interesante sau nu, îmi fac „mea culpa”! Firește, nu am și nu voi putea pretinde vreodată că sunt printre primii care v-aduc aminte despre acești oameni, dar cred că orice demers care pomenește crâmpie din viața unor oameni de mare preț pentru neamul românesc merită încercat.

Cred că niciodată nu este prea târziu ca o oglindă a faptelor trecutului, a muncii și a excelenței în viețile celor „cari au fost”, să servească drept pildă generațiilor contemporane și a celor ce vor veni. „Jurnal cu oameni și povești” este o încercare de a spune câteva „povești” despre identitate locală și națională, amintind trecutul, și care îndeamnă la reflecții asupra viito-

rului. Exemplul personalităților din acest mic volum ne obligă să fim mai buni, mai toleranți și mai drepecți, ca indivizi și ca societate. Sper, sincer, ca filele din acest „Jurnal” să poată avea un rol educativ, civic și cetățenesc, deopotrivă de a atinge „coarda sensibilă” a tinerilor ori celor mai puțin tineri, mai ales astăzi când societatea noastră este, vrând-nevrând, într-o vizibilă criză identitară.

Închei acest câteva gânduri despre cele scrise prin a-l cita pe marele nenea Iancu Caragiale, care, pe lângă veșnica satiră la adresa moravurilor vremii sale a spus: *„Istoria pentru noi trebuie să fie un izvor nesecat de poezie sănătoasă, un șir de icoane sfinte de unde să căpătăm totdeauna învățatură de adevăr și insuflare de virtute.”* Acestea fiind spuse, vă las în compania filelor din „Jurnal cu oameni și povești” și dacă cititorului îi va adăsta-n memorie măcar o câtime din cele citite aici, scopul demersului publicistic va fi fost atins!

Gânduri bune tuturor!
 Al dumneavoastră,
Nicolae Uszkai

VLAD, URMAȘ AL LUI VLAD DRACUL, CEL CĂRUIA I S-A SPUS **ȚEPEȘ**

Motto: „*Patriotismul nu este numai iubirea pământului în care te-ai născut ci, mai ales, iubirea trecutului, fără de care nu există iubire de țară.*”

Mihai Eminescu

La această primă „filă de jurnal”, vă invit să împărtășim împreună câteva informații despre un mare om și mare patriot, nimeni altul decât Vlad, urmaș al lui Vlad Dracul, cel căruia contemporanii săi i-au spus Țepeș, iar unii Drăculea. Eu am mai scris în câțiva „vectori media” despre acest mare înaintaș și doresc să revin și azi cu povestea lui... Vorba bunicii mele materno: „*măi, pruncule, apăi numa' două bătăi strică!*” Fără îndoială că unul dintre înaintașii despre care tot românul știe mai multe sau mai puține este Vlad Țepeș (sau crede că știe), cel de care s-a „lipit” ulterior, ca timbrul pe

scrisoare, porecla și mitul lui Dracula. Domnitorul român a avut o viață și o domnie tumultuoase, pline de avatarurile politice, sociale, economice și geopolitice ale epocii în care a trăit. În mentalul colectiv românesc, a rămas ca portret al celui ce izbăvește poporul de hoți, smintiți, mișei, corupți etc, prin execuțiile sumare și crude puse la cale de el, portret ce se „brodește”, peste veacuri, ca o mănușă, peste peisajul politic românesc al ultimului secol și jumătate, cel puțin. Am să încep aceste rânduri amintind de eforturile, amicale, ce-i drept, pe care le-am depus într-o conversație de seară, acum aproape un deceniu și jumătate, într-o activitate bilaterală militară turco-română, undeva prin Anatolia de azi, în a lămuri un „pașă” (adică un general turc) despre locul lui Ștefan cel Mare pentru noi în istorie în confruntarea cu strămoșii lui, despre sabia acestuia păstrată la ei, la Istanbul etc. Generalul turc m-a ascultat politico, mi-a răspuns la fel de politico la afirmații, a făcut și el unele, dar mi-a zis franc că, pentru ei, în istoria militară a Imperiului Otoman, „Kazıklı Voyvoda”, adică Vlad Țepeș, i-a „rănit” în orgoliu (și nu numai în orgoliu) mult mai mult decât Ștefan al Moldovei. În primul rând, pentru că-l crescuseră turcii de mic și nu se așteptau ca solida educație militară dată acestuia să se-ntoarcă-mpotriva lor.

Am mai spus de multe ori, în diverse ocazii, că, în modesta mea opinie, Vlad Țepeș nu a fost mai mult ori mai puțin crud decât „moda” epocii în care a trăit. Și am mai spus și că, pe cei care nu cred asta, îi invit să caute în diverse surse înțelesul unor termeni cel puțin „interesanti” ca: *Arderea pe rug, Leagănul lui Iuda, Măgarul spaniol, Taurul Sicilian, Fecioara de fier, Para durerii, Sfarmă capete, Scaunul spaniol, Gheara pisicii, Patul de tortură, Tubul Crocodilului, Tăierea cu fierăstrăul* și multe alte denumiri de adevărată „distracție” medievală într-ale execuțiilor și torturilor, unele contem-

porane lui, iar altele apărute mult după epoca lui Vlad, în ținuturi și zări mult mai civilizate, cică! Fără tăgadă, epoca medievală a fost una dintre cele mai violente perioade ale istoriei omenirii, iar metodele de tortură și execuție au fost pline de bestialitate și... erau la ordinea zilei. Din păcate, vedem că și contemporana cu noi „operație militară specială” a pseudo-țarului de la Kremlin e plină de cruzimi fără limită și care ar fi, parcă, de pe altă planetă ori din alte timpuri întunecate ale istoriei omenirii. Dar să revin la Vlad al nostru. Este foarte posibil să fi avut el, pe lângă domnia sa tumultoasă și plină de „contre” împotriva scaunului său domnesc, multe păcate tributare vieții epocii sale, dar a fost și „ajutat” în crearea unei imagini demonizante asupra existenței sale, pornind de la scopuri cât se poate de simple, adică pure rațiuni geopolitice și economice, aceleași și la vremea lui Homo Habilis ori a lui Homo Sapiens de azi. Iar campania de adevărate acțiuni psihologice desfășurate împotriva sa de cei ce nu aveau cum să-l iubească ori să-l sprijine l-au urcat pe un piedestal al cruzimii merit să-i aducă oprobiul, mai ales în rândul puternicilor și publicului Europei epocii sale. Că din aceasta a ieșit azi un așa zis „brand” gen „Contele Dracula”, degrabă aducător de arginți pentru cei ce speculează ignoranța turistică a trăitorilor de pe alte meleaguri, asta-i altă găscă-n altă traistă. Barem de-ar aduce mai mulți bani, dacă tot cred unii, constant, în acest mit!

Vlad Țepeș a fost și va rămâne, fără tăgadă, o personalitate ce fascinează atât lumea literară, cât și cea istorică. O personalitate a cărei viață nu am putea-o pune în lumină fără ajutorul legendelor, care nu sunt puține. Firește, legendele nu trebuie folosite ca surse istorice, dar nici nu strică a fi analizate în contextul faptelor sale. E de la sine înțeles că romanul „Dracula” al scriitorului irlandez Bram Stoker

nu ține cont de adevărul istoric și ni-l prezintă pe Vlad ca pe un personaj negativ, înconjurat de un fel de aură mitică. În fapt, din punct de vedere istoric, prima monografie completă a acestui mare domn român, ce încerca să creioneze imaginea istorică a acestui personaj, nu a prins viață decât pe la sfârșitul secolului al XIX-lea, autorul ei fiind Ioan Bogdan. Fiu al lui Vlad Dracul, urmaș pe linie directă al lui Mircea cel Bătrân, Vlad Țepeș este domnul român cel mai renumit din lume. Din păcate, această celebritate s-a datorat mitului Dracula, născut din cartea lui Bram Stoker, despre care am amintit anterior. Stoker s-a inspirat din povestirile germane pentru cruzimile făcute de Vlad, fără să-i analizeze și părțile bune pentru că, pur și simplu, nu era istoric, ci romancier și l-a interesat, firește, doar succesul de piață al însăilărilor sale scrise de tip *horror*. Cert este că sașii brașoveni, mai ales, i-au „pictat” inițial imaginea în cele mai negre culori, în cronicile germane, dintr-un motiv foarte simplu: acest „vampir” a îndrăznit să introducă taxe vamale pentru negustorii sași ce tranzitau Valahia și astfel să sugă „sângele poporului”, adică banii sașilor. Dacă povestirile germane îl prezintă ca pe un vampir, în schimb cronicile păstrate pe filieră slavonă îl prezintă ca fiind un domnitor foarte dur, dar drept. Este un fapt bine știut că porecla purtată de tatăl lui Vlad Țepeș, *Dracul*, provine de la faptul că acesta era membru al Ordinului Dragonului, ordin ce avea ca scop lupta împotriva ereticilor și a necredincioșilor și păstrarea valorilor creștinismului. De la numele acestui ordin, au început să apară tot felul de derivații: Dracula, Drăculea, Dragulia, Dracea. Totuși, numele de Dracula reprezintă unicul element comun al legendei medievale cu legenda modernă, născută prin „grija” lui Bram Stoker, care a preferat să accentueze negativismul personajului.

Pe de altă parte, istoricii bizantini Ducas și Laonic Chalcocondil (precum și Georgios Sphrantzes) au încercat să creeze o istorie obiectivă a vremii, dar cu un oarecare accent pe istoria Imperiului Otoman, a cărui putere era în plină ascensiune și consolidare. De la ei aflăm faima de care se bucura Țepeș, de frica pe care o inspira nu numai turcilor, dar și propriilor supuși, ceea ce i-ar fi determinat pe cei din urmă să nu-l trădeze. Critobul din Imbros, bizantin care s-a pus în slujba Înaltei Porți, scrie în a sa lucrare „Din domnia lui Mahomed al II-lea anii 1451-1467” o istorie ce înclină vădit spre Imperiul Otoman și spune despre Vlad că *„uitând de toate, și-a arătat răutatea față de cel ce s-a încrezut într-însul, și s-a răsculat”*, caracterizându-l, astfel, drept trădător al „bunilor și miloșilor turci” la care se aflase ostatic, încă din copilărie. Turcii au fost foarte supărați pe Vlad pentru că îl educaseră de mic ca să le fie credincios, învățându-l de toate, inclusiv „chichițele” artei militare turcești. Și asta le-a cam rămas în gât precum un os supra-dimensionat! Izvoarele turcești pomenesc despre Țepeș și răutatea, și cruzimea de care dădea dovadă, precum și despre metoda de pedeapsă preferată, trasul în țeapă, de unde i se trage și porecla de Țepeș. Metodă pe care o învățase, firește, fix de la osmanlâi! În esență, majoritatea cronicilor contemporane lui l-a prezentat în culori negre. Pentru că le-a deranjat interesele economice și de putere, simplul! Sașii, pentru că le strica interesele economice, turcii, pentru că le „stricase ploile” stăpânirii otomane asupra Valahiei, bizantinii, pentru că unii dintre ei cântau în strună măreței Porți pentru a o duce ei bine, iar Matei Corvin, pentru că Vlad se dovedea o „nucă tare” pentru ambițiile sale expansioniste asupra teritoriului valah, după ce el luase bătaie de la Ștefan cel Mare în campania sa militară împotriva Moldovei. Și nu numai pentru asta, cum vom vedea în cele ce urmează.

Doar izvoarele de sorginte slavonă îl prezintă cât de cât obiectiv, poate și pentru comuniunea de credință ortodoxă, unde apare, firește, și latura subiectivă. Se pare că, într-adevăr, lui Vlad îi plăceau exagerările atunci când îi executa pe adversarii săi, în acest sens existând o mulțime de povestiri, iar țepa era instrumentul său preferat pentru tortura și moartea celor condamnați, dar, cum spuneam anterior, era încadrat în „trendul” epocii sale, la fel ca orice alt conducător medieval. Se spune că ar fi fost foarte suspicios, înconjurat de un grup restrâns de supuși loiali, care l-au urmat în pribegie. Viața sa scurtă a fost foarte zbuciumată, fiind când ostatic la turci, când pribeag prin Transilvania și Moldova, urmărit permanent pentru a fi eliminat, pentru a nu mai revendica tronul. Din cei 45 de ani ai vieții sale, el nu a avut decât foarte puțin timp pentru ce-și propusese cu țara sa, circa șase ani, ani pe care i-a folosit din plin atât pe plan intern, cât și pe plan extern. În fapt, Vlad a fost, paradoxal, poate primul domnitor român reformator, chiar dacă pentru a-și realiza ce și-a propus a folosit mijloace care au răspândit teroarea printre adversari, dar fără aceasta poate că aceste realizări nu se puteau face în timp atât de scurt. Orice am crede, aceasta era epoca în care a trăit! Pe plan intern, Vlad Țepeș s-a concentrat pe acțiuni care să-i asigure stabilitatea tronului, iar aceasta afecta interesele marii boierimi care, de cele mai multe ori, îi trăda pe domnii autoritari. Că doar „interesul poartă fesul” funcționează până azi, nu-i așa? Tocmai de aceea, Vlad a numit în Sfatul Domnesc numai oameni de încredere, unii fiind chiar moldoveni sau transilvăneni, fără vreo legătură cu marile familii de boieri din Valahia. Adică și-a format o „echipă funcțională”, cum ar zice corporatiștii de azi. A luat măsuri radicale împotriva hoților, leneșilor, trădătorilor, pentru toți folosind instrumentul său favorit, țepa. În scurt timp, flagelul hoției a dispărut, încât, așa

cum spun cronicile dar și legendele, s-a ajuns ca lucruri pierdute să fie găsite în același loc de păgubaș, chiar după mai multe zile. Frica păzește bostănăria, principiu valabil în toate epocile umanității! Vlad intră în conflict cu sașii, luând măsuri favorabile negustorilor locali, introducând un sistem vamal protecționist împotriva negustorilor sași din Brașov și Sibiu. De exemplu, aceștia nu mai aveau voie să cumpere mărfuri direct de la producători, ci de la negustorii autohtoni. Peste secole, liberalii Brătieni i-au spus acestei politici economice „prin noi înșine”! Din acel moment al introducerii noului sistem vamal, la anul 1459, și-a câștigat numeroși dușmani în Brașov și Sibiu, iar sașii vor sprijini și chiar pregăti diverși pretendenți la tronul său, iar Vlad va pârjoli, ca răspuns, în mai multe rânduri, ținuturile săsești transilvănene. De aici a venit râca mare și a apărut mitul „vampirului”!

În politica externă, Vlad s-a axat, precum predecesorii, pe luptele cu turcii. Deși urcarea sa pe tron se face ca „om al turcilor”, el se va ridica repede împotriva lor. Și-a întărit oștirea cu un nucleu de oaste profesionistă (cca. 3.000 de oșteni) și a ridicat la ranguri boierești mici chiar oameni simpli, care se remarcaseră pentru fapte de arme și loialitate față de domnitor. Din puținele surse pe care le avem la dispoziție, se pare că „Oastea cea mică” (nucleul de „profesioniști” plus curtenii și steagurile boierești) nu depășea numărul de cca. 12.000 de oșteni, iar „Oastea cea mare”, constituită prin „ridicarea norodului”, ajungea undeva la cca. 30.000. Pe scurt, la anul 1459, Vlad refuză să mai plătească haraciul de 10.000 de galbeni către Poarta Otomană, o imensă povară pentru țară. Rebeliunea sa antiotomană se petrece concomitent cu intenția Papei de a pregăti o cruciadă antiotomană condusă, firește, de regele Ungariei, Matei Corvin. Pentru cruciadă, Matei Corvin

primește de la Roma o sumă considerabilă de bani pentru a se pregăti și porni la luptă. În acest context geopolitic, Vlad încheie o alianță cu regele Ungariei, la 1460. Nemulțumit și furios, deopotrivă, sultanul îl trimite pe Hamza Bei la Giurgiu, unde este chemat și Vlad la întâlnire, dar cu intenția de a fi capturat. Suspicios, Vlad nu are încredere în turci și pregătește o ambuscadă, îi prinde și îi execută pe trimișii sultanului. Ulterior, în iarna anilor 1461-1462, face o campanie militară-fulger de-a lungul Dunării, o „operație militară specială” de-adevăratelea, eliberând Giurgiu și atacând cetățile turcești de la sud de Dunăre, iar teritoriul dintre Zimnicea și gurile Dunării este „curățat” de turci. Campania sa militară-fulger îl obligă pe Mahomed al II-lea Cuceritorul să reacționeze.

În primăvara anului 1462, în fruntea unei oștiri puternice și însoțit și de flota sa, care avea misiunea de a ocupa Chilia, sultanul se îndreaptă spre Valahia. Vlad își pregătește oastea, care nu depășea circa 30.000 de oșteni, și încearcă să-i oprească pe turci la Dunăre, folosind tactici de gherilă combinate cu acțiuni militare clasice, dar nu reușește să pună stavilă tăvălugului otoman. Era prea mare disproporția de forțe! Mahomed al II-lea aducea cu el și un înlocuitor la tron, pe fratele lui Vlad, Radu cel Frumos. Vlad îi solicită lui Matei Corvin sprijinul promis, fără să-l primească, însă. Promisiunile goale de conținut ale regelui maghiar l-au lăsat singur în calea Semilunii. În calea oștirii otomane sunt pustiite câmpurile și otrăvite fântânile. De asemenea, se spunea că Vlad a trimis suferinzi de boli letale (sifilis, lepră, tuberculoză, ciumă etc) în tabăra turcească, cu scopul de a contamina cât mai mulți otomani. Flămândă, însetată și înfricoșată, armata sultanului își pierde din încredere, din dorința de a lupta. Un exemplu de conflict asimetric în plin Ev Mediu! *„Arșița soarelui era atât de puternică,*

încât pe veșmintele de zale ale gazilor se putea face kebab”, scrie Turmen Bei, în descrierea campaniei otomane pe teritoriul Țării Românești. Vlad continuă să-i hărțuiască pe turci, evitând o luptă deschisă din cauza efectivelor disproporționate ale armatelor și aplică, în continuare, tactica „pământului pârjolit” în calea dușmanului, în drumul acestuia spre Târgoviște. În noaptea de 16-17 iunie 1462, Vlad organizează, împreună cu circa șapte mii de călăreți, celebrul său atac de noapte asupra taberei turcești, provocând victime și panică și făcându-i pe turci să se ucidă între ei.

Ulterior, trădat de marea boierime care se alătură lui Radu cel Frumos, Vlad trece munții, sperând în sprijinul promis de regele maghiar. Matei Corvin, nefiind dornic de o confruntare directă cu turcii, dar mai ales pentru a justifica lipsa sprijinului pe care trebuia să i-l dea lui Vlad, îl ia în captivitate pe acesta, acuzându-l de diverse intrigi, și-l închide în temniță la Vișegrad și Buda. Ulterior, mult mai târziu, în 1474, Vlad Țepeș a condus, din ordinul lui Matei Corvin, câteva campanii militare maghiare în Bosnia împotriva turcilor. După o promisiune nerealizată de a fi repus pe tron în 1475, abia în 1476, în contextul războaielor cu turcii conduse de Ștefan cel Mare, Vlad Țepeș a ajuns din nou domnitor pentru scurt timp. A treia sa domnie este ultima și cea mai scurtă, după două luni fiind ucis de un grup de boieri, conduși de Laiotă Basarab, apropiat al turcilor. Condușă din 1462 de Radu cel Frumos, Valahia fusese închinată din nou turcilor, iar domnii următori vor fi slabi și supuși, fiind controlați de turci și de marea boierime. Ca și în contemporaneitate, slăbiciunile vin din interiorul „țărișoarei”, nu neapărat „străinii” sunt de vină!

Vlad Țepeș a fost una dintre marile personalități din istoria românilor, dar și un erou controversat. Lui Vlad Țepeș, mai mulți cronicari turci i-au atribuit fapte cu totul

ieșite din comun. Autorul unora dintre cele mai înfiorătoare relatări despre Vlad Țepeș a fost Tursun Bei, contemporan domnitorului, rămas în istoriografie prin operele despre sultanii Mehmed al II-lea și Baiazid al II-lea. Cronicarul turc, în intenția de a denigra pe Vlad, a oferit amănunte despre cruzimea voievodului Vlad Țepeș și despre bătăliile purtate de oastea acestuia cu otomanii. Cronicile turcești nu puteau fi favorabile unui creștin, mai ales când acesta s-a și răzvrătit împotriva sultanului, îndrăznind să-l sfideze, atacându-l și producându-i pagube materiale și umane. Poate că, dacă nu ar fi existat celebra „Geschichte Drakole waide” – „Istoria lui Drăculea Vodă” din 1463 și multele ediții succesive dintre anii 1488-1568, cel mai probabil, Vlad Țepeș ar fi rămas fără faima europeană de atunci și de astăzi, iar mitul lui Dracula din lumea occidentală nu ar fi existat. Cea mai veche variantă a povestirilor germane despre Vlad Țepeș datează din 1463, conform cercetărilor istoricului Matei Cazacu, iar, din 36 de paragrafe, 16 se referă la suferințele sașilor sibiieni și brașoveni, un lung „pomelnic” de incendieri și crime. Potrivit sașilor din Transilvania, cu care acesta se afla în conflict, Țepeș ordona adeseori ca osândiții să fie jupuiți de piele, fierți, decapitați, orbiți, strangulați, spânzurați, arși, fripți, ciopârțiți, bătuți în cuie, îngropați de vii sau erau mutilați prin tăierea nasului, urechilor, organelor genitale și a limbii. De exemplu, germanii povestesc, îmbinând realitățile cu „înfloriturile” de rigoare, cum Vlad Țepeș ar fi ucis 24.000 de turci la sud de Dunăre, relatare care ar coincide cu o scrisoare a lui Vlad către regele Matei Corvin, în care cifra globală este defalcată pe sate, câți au fost căsăpiți în fiecare localitate. Scrisoarea respectivă se încheie cu un ton de regret: *„Iar cele de mai sus sunt numai numerele morților ale căror capete au fost aduse dregătorilor noștri, cei care altfel n-au fost arătați, ori au ars prin case, al celorla număr nu-l știm, că au pierit foarte mulți”*. În fond

era și un alt substrat, financiar, al scrisorii. Papa de la Roma finanța o cruciadă anti-otomană, iar Vlad Țepeș se dorea a fi un partener corect, transmițând un raport fidel al activităților pentru care urmau a se primi banii. Numai că banii i-a primit altcineva, iar la el nu a ajuns decât praful de pe toba trădării... A trădării lui Matia Corvin!

Ienicarul turc Konstantin Mihailovici, sârb de origine, povestește despre episodul invaziei în sudul Dunării, spunând că victimelor li s-au tăiat nasurile care au fost trimise la Buda, spre „contabilizare”, condamnând, firește, „cruzimea” lui Țepeș. Același Mihailovici povestește însă, foarte firesc, că, în timpul campaniei turcești din Țara Românească, au fost prinse, la un moment dat, câteva sute de români care au fost tăiați în două cu fierăstraiele. O fi fost vreo metodă mai „umanitară” de execuție? Cam greu de ales între a fi tăiat în două cu fierăstrăul și a fi tras în țepă! Edițiile succesive ale „Geschichte Drakole waide” au adăugat detalii, au schimbat ori eliminat episoade, sensul celor istorisite fiind din ce în ce mai distorsionat odată cu trecerea timpului. Cât adevăr există în aceste povestiri germane despre Vlad Țepeș? Greu de spus, mai ales că sașii brașoveni nu lasă aproape nicio relatare internă de amploare comparabilă. O parte din episoade este confirmată de alte surse – căsăpirea negustorilor sași este amintită într-o scrisoare contemporană; masacrarea turcilor de la sud de Dunăre este relatată aproape identic cu scrisoarea lui Vlad Țepeș către Matei Corvin. Alți martori oculari confirmă obiceiul lui Vlad Țepeș de a ucide toți prizonierii și a-i tăia în bucăți chiar cu mâna lui. Dar asta făcea, de exemplu, și Ștefan cel Mare ori alți domni ai epocii fie ei de pe aici ori de pe alte coordonate geografice, cel puțin europene, care amenințau solii cu moartea sau organizau execuții colective atunci când mii de prizonieri de război erau decapitați în